

ВПЛИВ БЕЗПЕКОВИХ АСПЕКТІВ НА ОСВІТНІ ПРОЦЕСИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Олена Валеріївна ПАВЛОВА,

*канд. соціол. наук, доцент кафедри
психології, педагогіки та соціології Державного
податкового університету, Ірпінь, Україна
<https://orcid.org/0009-0005-6909-9197>*

THE INFLUENCE OF SECURITY ASPECTS ON EDUCATIONAL PROCESSES UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE

This article describes security aspects in wartime conditions that affect educational processes. The need to improve the system of educational activities in order to properly ensure the stability and effectiveness of education in changing circumstances is indicated. The main security aspects affecting the educational process are highlighted: psychological and physical security, loss of education workers, limited access to resources, lack of stability, which significantly affects the quality of the educational process and the development of Ukrainian society.

Key words: *education, educational process, security, accessibility of education, martial law, accessible education.*

У сучасному українському суспільстві освітній процес став однією з важливих сфер, що найбільше піддається впливу воєнних дій. Незважаючи на труднощі та кризові ситуації, що склались, забезпечення нормальної освітньої діяльності в умовах сьогодення сприяє створенню обізнаних та підготовлених громадян. Воєнний стан призвів до гуманітарної кризи, включаючи проблеми з повноцінним доступом до освітнього процесу, переміщенням населення та руйнування інфраструктури України.

Освіта – це систематичний процес передачі знань, навичок, цінностей, а також культурних уявлень, що передаються від покоління до покоління. Освітній процес спрямований на розвиток, перш за все, розумових, фізичних, соціальних навичок, а також сприяє формуванню особистісних якостей і готовності до активної участі в суспільстві.

Значна кількість дослідників та громадських діячів займалась вивченням різних аспектів проблем ефективного забезпечення освітнього процесу та безпековими питаннями в системі освіти, зокрема такі як освітній омбудсмен України Горбачов С. І., Терещенко К. В., Пехник А. В., Богданович Л. М., Грушевенчук О. М., Кормич Л. І., Мулько О. Г.

Пріоритетним завданням державної влади є створення безпечних умов для навчання українського суспільства. Відповідно до статті 571 Закону України “Про освіту” в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану для учнів і вчителів незалежно від місця їхнього перебування гарантовано право скористатися дистанційною або будь-якою іншою формою організації освітнього процесу, що є найбільш безпечною [1].

Під час воєнного стану процес освіти зазнав значних змін як за змістом, так і за формою. В умовах війни важливим аспектом є співпраця між держа-

вними органами, громадськими організаціями та міжнародними організаціями для всебічного забезпечення та захисту дітей, молоді, а також включення в освітні процеси.

Досліджуючи проблематику питань освіти під час війни Олена Вишнякова, почесний консул Латвійської республіки у Чернігові, зазначила, що доступність до освіти вимагає:

По-перше, освіта під час війни є важливою темою, яка потребує співпраці між державними органами, організаціями допомоги та міжнародними співтовариствами для забезпечення максимальної освітньої можливості та захисту дітей у таких складних умовах. Необхідно співпрацювати з місцевими організаціями, соціальними робітниками та незалежними експертами, щоб забезпечити адаптовані й доступні освітні можливості для дітей.

По-друге, для забезпечення доступності освіти під час війни є необхідним забезпечення достатніми фінансовими ресурсами, відповідною інфраструктурою та обладнанням.

По-третє, важливо пам'ятати, що освіта під час війни не обмежується лише навчанням із книжками. Діти потребують різноманітних освітніх можливостей, що включають у себе соціальну й емоційну підтримку, культурні заняття та доступ до медіа і технологій.

По-четверте, освіта повинна бути адаптована до ситуації війни і задовольняти потреби дітей, щоб допомогти їм у майбутньому адаптуватися до життя у складних умовах [2].

Важливою складовою безпекового аспекту в умовах воєнного часу є необхідність достатніх фінансових ресурсів, інфраструктури та відповідного обладнання. Війна спричиняє зниження фінансування освіти, перерозподіл ресурсів на потреби оборони та інші галузі, що вкрай обмежує доступ до сучасних навчальних технологій та методик.

Для ефективного забезпечення безпеки освітнього процесу потрібно постійно удосконалювати систему освітніх заходів для того, щоб належним чином забезпечити сталість та ефективність освіти в умовах змінних обставин. Забезпечення освітнього процесу – це не лише запобігти негативним наслідкам, а й створити належних умови для здорового розвитку нації.

Забезпечення нормальної освітньої діяльності в умовах війни сприяє створенню навчених, обізнаних та підготовлених до майбутнього громадян, не зважаючи на труднощі та екстримальні умови.

Загроза в фізичній безпеці учнів, студентів, професорсько-викладацького складу як в школах, так і університетах призводить до скорочення навчальних годин, закриття закладів освіти, або взагалі переходу на віддалені форми навчання.

Війна призводить до травмування або втрат життів як тих, кого навчають, так і тих, хто навчає, що порушує звичний навчальний процес.

Стресові ситуації та травми, пов'язані з бойовими діями, негативно впливають на психічне здоров'я учасників освітнього процесу, а також на їх здатність до навчання та на якість надання освітніх послуг.

Нестабільна ситуація в державі, може призвести до довготривалих перерв у навчальному процесі та відсутності сталості в системі освіти, зокрема як це трапилось в лютому-квітні 2022 року.

Для безпечного існування та розвитку українського суспільства потрібна стабільність в усіх сферах, включаючи економіку, політику, соціокультурне середовище.

Освіта є основним правом людини, і навчання дітей та молоді в небезпечних умовах може бути порушене через безпекові обмеження, що негативно може впливати на майбутнє покоління. Тому, держава має включати всі механізми протидії зовнішнім загрозам. Тому важливість забезпечення безпеки освіти в умовах війни є одним із пріоритетних напрямків держави для збереження якості освітнього процесу та розвитку українського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Міністерство освіти і науки України (2023). Щодо безпекових аспектів організації освітнього процесу: офіц. портал. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/shodo-bezpekovich-aspektiv-organizaciyi-osvitnogo-procesu> (дата звернення 28.11.2023).

2. Олена Вишнякова (2023). Освіта під час війни : що змінилось і як це вплине на майбутнє дітей. URL: https://lb.ua/blog/olena_vyshniakova/543064_osvita_pid_chas_viyuni_shcho_zminilosya_i_yak.html (дата звернення 28.11.2023).

3. Конституція України. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення 01.12.2023).